

Boodschap van paus Benedictus XVI ter gelegenheid van de 45ste Wereldcommunicatiedag

Waarheid, verkondiging en authenticiteit van leven in het digitale tijdperk

5 juni 2011

Geliefde broeders en zusters,

Ter gelegenheid van de 45ste Wereldcommunicatiedag wil ik met u enkele overwegingen delen die door een karakteristiek verschijnsel van onze tijd worden ingegeven: het zich verspreiden van communicatie via *internet*. Men is er steeds meer van overtuigd dat, zoals de industriële revolutie een diepgaande verandering teweegbracht in de maatschappij door de vernieuwingen die werden ingevoerd in de productiecycclus en het leven van de arbeiders, de diepgaande verandering die tegenwoordig aan de gang is op het vlak van de communicatie de koers bepaalt van grote culturele en maatschappelijke verschuivingen. De nieuwe technologieën zijn niet alleen de manier van communiceren aan het veranderen, maar het communiceren zelf en daarom kan men stellen dat we voor een grote culturele verandering staan. Met een dergelijke manier van het verspreiden van informatie en kennis is er een nieuwe wijze van leren en denken aan het ontstaan, met ongekende mogelijkheden voor het creëren van relaties en het vormen van gemeenschap.

Er tekenen zich doeleinden af die tot voor kort ondenkbaar waren, die verbazing wekken door de nieuwe mogelijkheden en die er tegelijkertijd steeds meer toe dwingen serieus na te denken over de betekenis van de communicatie in het digitale tijdperk. Dit is in het bijzonder duidelijk wanneer men wordt geconfronteerd met de buitengewone mogelijkheden van *internet* en de complexiteit van de toepassingen ervan. Zoals elke andere vrucht van de menselijke geest vragen de nieuwe

technologieën erom dat zij ten dienste worden gesteld van het totale welzijn van de persoon en de hele mensheid. Indien zij op verstandige wijze worden gebruikt, kunnen zij ertoe bijdragen het verlangen naar zin, waarheid en eenheid, dat het diepste streven van het menselijk wezen blijft, te bevredigen.

In de digitale wereld betekent informatie doorgeven steeds vaker deze inbrengen in een maatschappelijk netwerk waar kennis

wordt gedeeld in een context van een persoonlijke uitwisseling. Het duidelijke onderscheid tussen producent en consument van informatie wordt betrekkelijk en communicatie zou niet alleen het uitwisselen van gegevens willen zijn, maar steeds meer ook samen delen. Deze dynamiek heeft bijgedragen tot een nieuwe blik op het communiceren, dat vooral wordt beschouwd als dialoog, uitwisseling, solidariteit en het scheppen van positieve verhoudingen. Anderzijds stoot dit op grenzen die typisch zijn voor de digitale communicatie: de eenzijdigheid van de interactie, de neiging om alleen maar enkele gedeelten van de eigen innerlijke wereld te communiceren, het risico te vervallen tot een soort constructie van een zelfbeeld dat kan uitmonden in zelfgenoegzaamheid.

Vooraf jongeren beleven deze veranderingen met al de verlangens, tegenstrijdigheden en creativiteit die eigen zijn aan degenen die zich enthousiast en nieuwsgierig openstellen voor nieuwe ervaringen in het leven. Het steeds meer betrokken raken bij de publieke digitale arena, gecreëerd door de zogeheten *sociale netwerken*, leidt ertoe nieuwe vormen van intermenselijke relaties tot stand te brengen, is van invloed op het beeld dat men van zichzelf heeft, en stelt derhalve onvermijdelijk niet alleen de vraag over de juistheid van het eigen handelen, maar ook over de authenticiteit van het eigen zijn. De aanwezigheid in deze virtuele ruimten kan een teken zijn van een authentiek zoeken naar een persoonlijke ontmoeting met de ander, mits men zich behoedt voor gevaren als het vluchten in een soort parallelle wereld of het zich overdreven blootstellen aan een virtuele wereld. Bij het zoeken naar samen delen, “vriendschappen”, staat men voor de uit-

daging authentiek te zijn en trouw te blijven aan zichzelf, zonder toe te geven aan de illusie van een kunstmatig geconstrueerd eigen publieke “profiel”.

De nieuwe technologieën maken het de mensen mogelijk elkaar te ontmoeten over de grenzen van ruimte en culturen heen en openen zo een hele nieuwe wereld van mogelijke vriendschappen. Dit is een grote kans, maar vraagt ook meer aandacht voor en bewustwording van de mogelijke risico's. Wie is mijn “naaste” in deze nieuwe wereld? Bestaat er het gevaar minder aanwezig te zijn voor degene die wij in ons normale dagelijkse leven ontmoeten? Bestaat er het gevaar verstrooid te zijn, omdat onze aandacht verdeeld is en wordt opgeslokt door een wereld die “anders” is dan die waarin wij leven? Hebben wij tijd om kritisch na te denken over onze keuzes en om menselijke relaties te onderhouden die werkelijk diepgaand en duurzaam zijn? Het is belangrijk er altijd aan te denken dat het virtuele contact het directe menselijke contact met de mensen op alle niveaus van ons leven niet kan en mag vervangen.

Ook in het digitale tijdperk wordt ieder geconfronteerd met de noodzaak een authentieke en nadenkende persoon te zijn. Overigens laat de dynamiek die eigen is aan de *sociale netwerken* zien dat een persoon altijd betrokken is bij wat hij communiceert. Wanneer mensen informatie uitwisselen, delen zij zichzelf al met elkaar, hun visie op de wereld, hun verwachtingen, hun idealen. Hieruit volgt dat er ook een christelijke stijl van aanwezigheid in de digitale wereld bestaat: deze wordt concreet in een vorm van eerlijke en open communicatie die verantwoord is en getuigt van respect voor de

ander. Het evangelie meedelen door middel van de nieuwe *media* beperkt zich niet tot de inbreng van een duidelijk religieuze inhoud op de platforms van de verschillende media, maar omvat ook het consequent getuigen in het eigen digitale profiel en in de wijze van communiceren van keuzes, voorkeuren en oordelen die ten diepste overeenkomen met het evangelie, ook wanneer men hiervan niet expliciet spreekt. Er kan ook in de digitale wereld geen verkondiging van een boodschap zijn zonder een consequent getuigenis van de kant van wie verkondigt. De christen is ook in de nieuwe omstandigheden en gegeven de nieuwe uitdrukkingvormen geroepen een antwoord te geven aan een ieder die rekenschap vraagt van de hoop die in hem leeft (vgl. 1 Petr. 3,15).

De inzet om te getuigen voor het evangelie in het digitale tijdperk vraagt van allen om attent te zijn op bepaalde risico's die besloten liggen in de logica van het *web*. Wij moeten er vooral van bewust zijn dat de waarheid die wij proberen te delen, haar waarde niet ontleent aan de "populariteit" ervan of aan de hoeveelheid aandacht die zij krijgt. Wij moeten veeleer haar geheelomvattende dimensie laten zien dan proberen haar aanvaardbaar te maken, laat staan te "verdunnen". Zij moet dagelijks voedsel worden en niet iets aantrekkelijks voor een ogenblik. De waarheid van het evangelie is niet iets dat een consumptieartikel kan zijn of iets waarvan men oppervlakkig geniet, maar het is een gave die om een vrij antwoord vraagt. Ook al wordt zij verkondigd binnen de virtuele ruimte van het net, zij vraagt er altijd om te worden belichaamd in de werkelijke wereld en tegenover het concrete gelaat van de broeders en zusters met wie wij het dagelijkse leven

delen. Daarom blijven de menselijke, directe relaties altijd fundamenteel bij de overdracht van het geloof.

Ik zou de christenen er in ieder geval toe willen uitnodigen zich vol vertrouwen en met een bewuste en verantwoorde creativiteit te voegen in het net van relaties dat het digitale tijdperk mogelijk heeft gemaakt. Niet simpelweg om het verlangen te bevredigen om aanwezig te zijn op het net, maar omdat het netwerk van relaties een integraal deel uitmaakt van het menselijk leven. Het *web* draagt bij aan de ontwikkeling van nieuwe en complexere vormen van intellectuele en spirituele kennis, van gedeelde bewustwording. Ook op dit terrein zijn wij geroepen ons geloof te verkondigen dat Christus God is, de Heiland van de mens en de geschiedenis, Hij in wie alle dingen hun verwezenlijking bereiken (vgl. Ef. 1,10). De verkondiging van het evangelie vraagt om een respectvolle en discrete vorm van communicatie, die het hart prikkelt en het geweten beroert; een vorm die herinnert aan de stijl van de verrezen Christus, toen Hij zich bij de leerlingen voegde op de weg naar Emmaus, die geleidelijk tot het begrip van het mysterie werden gebracht, doordat Hij hen nabijkwam, met hen in gesprek ging, fijngevoelig naar boven deed komen wat al in hun hart was.

De waarheid die in laatste instantie Christus is, is het volledige en authentieke antwoord op dat menselijk verlangen naar relatie, gemeenschap en zingeving dat ook naar boven komt in het massaal deelnemen aan de verschillende *sociale netwerken*. Door te getuigen van hun diepste overtuigingen leveren de gelovigen een kostbare bijdrage opdat het *web* niet een instrument wordt dat de mensen reduceert tot categorieën, dat probeert hen

emotioneel te manipuleren of dat aan degenen die macht hebben de mogelijkheid geeft meningen van anderen te monopoliseren. Integendeel, de gelovigen kunnen anderen bemoedigen om de eeuwige vragen van de mens levend te houden, vragen die getuigen van het menselijk verlangen naar transcendentie en van nostalgie naar vormen van authentiek leven dat waard is te worden geleefd. Het is juist deze geestelijke spanning, eigen aan de mens, die verborgen gaat achter onze dorst naar waarheid en gemeenschap en die ons ertoe aanzet om integer en eerlijk te communiceren.

Ik nodig vooral de jongeren uit om een goed gebruik te maken van hun aanwezigheid in de digitale arena. Ik hernieuw met hen mijn afspraak op de volgende *Wereldjongerendag* van Madrid, waarvan de voorbereiding veel te danken heeft aan de voordelen van de nieuwe technologieën. Voor de werkers in de communicatie vraag ik God, op voorspraak van de patroonheilige Franciscus van Sales, om het vermogen dat zij hun werk steeds gewetensvol en met nauwgezette professionaliteit kunnen doen, terwijl ik aan allen mijn apostolische zegen zend.

Uit het Vaticaan, 24 januari 2011, feest van Franciscus van Sales

Benedictus XVI

© Copyright 2011 – Libreria Editrice Vaticana / Secretariaat RK Kerk in Nederland

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers